

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПОЛТАВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Навчально-науковий інститут економіки, управління, права та інформаційних технологій

Кафедра підприємництва і права

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Право Європейського Союзу (вибіркова фахова навчальна дисципліна)

Освітньо-професійна програма Право

спеціальність 081 Право

галузь знань 08 Право

освітній ступінь Бакалавр

Розробник: Стрілець Богдан, доцент кафедри підприємництва і права, кандидат юридичних наук

Гарант: Осташова Валерія, доцент кафедри підприємництва і права, кандидат юридичних наук, доцент

Полтава
2022 р.

Форма опису навчальної дисципліни та інформація про розробника

Назва навчальної дисципліни	Право Європейського Союзу
Назва структурного підрозділу	Кафедра підприємництва і права Навчально-наукового інституту економіки, управління, права та інформаційних технологій
Контактні дані розробників, які залучені до викладання	 <p>Викладач: Стрілець Богдан, кандидат юридичних наук <i>Контакти:</i> ауд. 482-а (навчальний корпус №4) <i>e-mail:</i> bohdan.strilets@pdaa.edu.ua</p>
Рівень вищої освіти	Перший (бакалаврський) рівень
Спеціальність	081 Право
Попередні умови для вивчення навчальної дисципліни	Навчальні дисципліни: «Державне (конституційне) право зарубіжних країн», «Теорія держави і права», «Історія держави і права зарубіжних країн», «Міжнародне публічне право», які вивчалися раніше.

Заплановані результати навчання

Мета вивчення навчальної дисципліни «Право Європейського Союзу»: формування у здобувачів вищої освіти компетентностей щодо системи знань у сфері базових понять, категорій, інститутів та галузей Права Європейського Союзу.

Завданнями вивчення дисципліни є:

- засвоєння здобувачами вищої освіти знань про предмет та джерела права Європейського Союзу;
- опанування найважливіших категорій та положень права Європейського Союзу, основних принципів та форм організації та здійснення влади в Європейському Союзі;
- вивчення історії розвитку Європейського Союзу, особливостей окремих галузей права Європейського Союзу.

Компетентності:

Загальні:

- ЗК1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.
- ЗК2. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
- ЗК6. Здатність використовувати інформаційні та комунікаційні технології.

- ЗК14. Цінування та повага різноманітності та мультикультурності.

Спеціальні (фахові):

- СК1. Здатність застосовувати знання з основ теорії та філософії права, знання і розуміння структури правничої професії та її ролі у суспільстві.
- СК2. Здатність аналізувати ретроспективи розвитку правових явищ та процесів у контексті їх впливу на сучасну правову систему.
- СК3. Цінування та повага до гідності людини як найвищої соціальної цінності, розуміння її правової природи.
- СК4. Здатність застосовувати Конвенцію про захист прав людини та основоположних свобод, а також прецедентну практику Європейського суду з прав людини.
- СК6. Здатність здійснювати порівняльний аналіз окремих правових інститутів права Європейського Союзу та Ради Європи і правової системи України.
- СК13. Здатність до критичного та системного аналізу правових явищ.

Програмні результати навчання:

- ПРН 2. Знати та розуміти міжнародні стандарти прав людини, положення Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод, а також практику Європейського суду з прав людини.
- ПРН 4. Знати та розуміти основи права Європейського Союзу.
- ПРН 5. Давати короткий правовий висновок щодо окремих фактичних обставин з достатньою обґрунтованістю
- ПРН 6. Оцінювати недоліки і переваги певних правових аргументів, аналізуючи відому проблему.
- ПРН 8. Застосовувати інститути міжнародного публічного права, а також міжнародного приватного права.
- ПРН 15. Вільно використовувати для правничої діяльності доступні інформаційні технології і бази даних.
- ПРН 21. Готувати проекти необхідних актів застосування права відповідно до правового висновку зробленого у різних правових ситуаціях.

Методи навчання:

- МН 1 словесні методи: лекція, бесіда;
- МН 2 наочні методи: демонстрування, ілюстрування;
- МН 3 практичні методи: практичні роботи, робота з навчально-методичною літературою: конспектування,
- МНСР 1: методи самостійної роботи вдома: завдання самостійної роботи;
- МНСР 2: робота під керівництвом викладача: виконання практичних завдань;

– МСМ 1: методи формування пізнавальних інтересів: створення ситуації інтересу; ситуації новизни навчального матеріалу; метод використання життєвого досвіду; навчальні дискусії для вирішення проблемної ситуації.

– МНІ 3 : інтерактивні методи: кейс-метод; дискусії, диспути, мозковий штурм, тренінгові заняття, командні конкурси і змагання.

Програма та структура навчальної дисципліни

Назви тем	Кількість годин			
	усього	у тому числі		
		л	п	с.р.
Тема 1. Історія європейського інтеграційного процесу.	7	2	-	5
Тема 2. Правова система Європейського Союзу. Джерела та принципи права Європейського Союзу. Вплив права Європейського Союзу на правові системи держав-членів.	10	2	2	6
Тема 3. Правовий статус людини та громадянина в Європейському Союзі. Громадянство Європейського Союзу. Вільне пересування осіб в Європейського Союзу. Шенгенське право .	9	2	2	5
Тема 4. Правоохоронна діяльність та правоохоронні структури Європейського Союзу.	8	2	-	6
Тема 5. Інститути Європейського Союзу.	9	2	2	5
Тема 6. Судова влада Європейського Союзу.	7	2	-	5
Тема 7. Інтеграція України в Європейський Союз: правові основи.	9	2	2	5
Тема 8. Законодавчий процес в Європейському Союзі.	7	-	2	5
Тема 9. Правові основи зовнішньополітичних відносин Європейського Союзу.	8	2	-	6
Тема 10. Вільний рух товарів в Європейському Союзі. Свобода руху капіталу.	10	2	2	6
Тема 11. Торговельне право Європейського Союзу.	8	2	-	6
Тема 12. Право інтелектуальної власності Європейського Союзу.	8	2	-	6
Тема 13. Аграрне право Європейського Союзу .	11	2	2	7
Тема 14. Митне та податкове право Європейського Союзу.	9	2	-	7
у т. ч. індивідуальні завдання				
Усього годин	120	26	14	80

Оцінювання результатів навчання.

Одним із обов'язкових елементів освітнього процесу є систематичний поточний контроль оволодіння компетентностями та підсумкова оцінка рівня досягнення програмних результатів навчання.

Форми контролю результатів навчання

Денна форма навчання

Програмні результати навчання	Форми контролю				
	Ведення конспекту лекцій	Виконання завдань на практичних заняттях	Виконання завдань самостійної роботи	Розв'язання тестів	Разом
ПРН 2.	2,28	4,7	6	1,28	14,26
ПРН 4.	2,28	4,7	6	1,28	14,26
ПРН 5.	2,28	4,7	6	1,28	14,26
ПРН 6.	2,28	4,7	6	1,28	14,26
ПРН 8.	2,28	4,7	6	1,28	14,26
ПРН 15.	2,28	4,7	6	1,28	14,26
ПРН 21.	2,28	4,7	6	1,28	14,26
Разом	16	33	42	9	100

Схема нарахування балів з навчальної дисципліни

Назва теми	Види навчальної роботи студентів				Разом по темі
	Ведення конспекту лекцій	Виконання завдань на практичних заняттях	Виконання завдань самостійної роботи	Розв'язання тестів	
Тема 1. Історія європейського інтеграційного процесу.	1	-	3	24	6
Тема 2. Правова система Європейського Союзу. Джерела та принципи права Європейського Союзу. Вплив права Європейського Союзу на правові системи держав-членів .	1	3	3		9
Тема 3. Правовий статус людини та громадянина в Європейському Союзі. Громадянство Європейського Союзу. Вільне пересування осіб в Європейському Союзі. Шенгенське право .	1	3	3		9
Тема 4. Правоохоронна діяльність та правоохоронні структури Європейського Союзу.	1	-	-		8
Тема 5. Інститути Європейського Союзу .	1	3	3		8
Тема 6. Судова влада Європейського Союзу.	1	-	-		6
Тема 7. Інтеграція України в Європейський Союз: правові основи.	-	3	3		5
Тема 8. Законодавчий процес в Європейському Союзі.	1	3	3		6
Тема 9. Правові основи зовнішньополітичних відносин Європейського Союзу.	1	-	3		5
Тема 10. Вільний рух товарів в Європейському Союзі. Свобода руху капіталу.	1	3	3		8
Тема 11. Торговельне право Європейського Союзу.	1	-	3		5
Тема 12. Право інтелектуальної власності Європейського Союзу.	1	-	3		6
Тема 13. Аграрне право Європейського Союзу.	1	3	3		6
Тема 14. Митне та податкове право Європейського Союзу.	1	-	3		6
Всього	13	21	42	100	

Форми, шкала та критерії оцінювання результатів навчання при проведенні поточного контролю успішності здобувачів вищої освіти:

Денна форма навчання:

1. Ведення конспекту лекцій (0-1 бал).

Шкала та критерії та оцінювання

Результат	Критерій оцінювання	Характеристика критерію	Шкала оцінювання, бали
ПРН 2.	Знати та розуміти міжнародні стандарти прав людини, положення Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод, а також практику Європейського суду з прав людини. Знати та розуміти основи права Європейського Союзу.	на високому рівні	0,9-1
ПРН 4.		на середньому рівні	0,74-0,89
ПРН 5.		на достатньому рівні	0,6-0,73
ПРН 6.		на низькому рівні	0-0,59
ПРН 8.			
ПРН 15.			
ПРН 21.			
	Давати короткий правовий висновок щодо окремих фактичних обставин з достатньою обґрунтованістю. Оцінювати недоліки і переваги певних правових аргументів, аналізуючи відому проблему. Застосовувати інститути міжнародного публічного права, а також міжнародного приватного права. Вільно використовувати для правничої діяльності доступні інформаційні технології і бази даних. Готувати проекти необхідних актів застосування права відповідно до правового висновку зробленого у різних правових ситуаціях.		

2. Виконання завдань на практичних заняттях (0-3 бали).

Шкала та критерії та оцінювання

Результат	Критерій оцінювання	Характеристика критерію	Шкала оцінювання, бали
ПРН 2.	Знати та розуміти міжнародні стандарти прав людини, положення Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод, а також практику Європейського суду з прав людини. Знати та розуміти основи права Європейського Союзу.	на високому рівні	2,7-3
ПРН 4.		на середньому рівні	2,22-2,67
ПРН 5.		на достатньому рівні	1,8-2,19
ПРН 6.		на низькому рівні	0-1,77
ПРН 8.			
ПРН 15.			
ПРН 21.			
	Давати короткий правовий висновок щодо окремих фактичних обставин з достатньою обґрунтованістю. Оцінювати недоліки і переваги певних правових аргументів, аналізуючи відому проблему. Застосовувати інститути міжнародного публічного права, а також міжнародного		

	приватного права. Вільно використовувати для правничої діяльності доступні інформаційні технології і бази даних. Готувати проекти необхідних актів застосування права відповідно до правового висновку зробленого у різних правових ситуаціях.		
--	--	--	--

3. Виконання завдань самостійної роботи (0-3 бал).

Результат	Критерій оцінювання	Характеристика критерію	Шкала оцінювання, бали
ПРН 2.	Знати та розуміти міжнародні стандарти прав людини, положення Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод, а також практику Європейського суду з прав людини. Знати та розуміти основи права Європейського Союзу	на високому рівні	2,7-3
ПРН 4.		на середньому рівні	2,22-2,67
ПРН 5.		на достатньому рівні	1,8-2,19
ПРН 6.		на низькому рівні	0-1,77
ПРН 8.			
ПРН 15.			
ПРН 21.	Давати короткий правовий висновок щодо окремих фактичних обставин з достатньою обґрунтованістю. Оцінювати недоліки і переваги певних правових аргументів, аналізуючи відому проблему. Застосовувати інститути міжнародного публічного права, а також міжнародного приватного права. Вільно використовувати для правничої діяльності доступні інформаційні технології і бази даних. Готувати проекти необхідних актів застосування права відповідно до правового висновку зробленого у різних правових ситуаціях.		

4. Розв'язання тестів (0-24 бали)

Результат	Критерій оцінювання	Характеристика критерію	Шкала оцінювання, бали
ПРН 2.	Знати та розуміти міжнародні стандарти прав людини, положення Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод, а також практику Європейського суду з прав людини. Знати та розуміти основи права Європейського Союзу	на високому рівні	21,6-24
ПРН 4.		на середньому рівні	17,76-21,36
ПРН 5.		на достатньому рівні	14,4-17,52
ПРН 6.	Давати короткий правовий висновок щодо окремих фактичних обставин з достатньою обґрунтованістю. Оцінювати недоліки і переваги певних правових аргументів, аналізуючи	на низькому рівні	0-14,16
ПРН 8.			
ПРН 15.			
ПРН 21.			

	<p>відому проблему. Застосовувати інститути міжнародного публічного права, а також міжнародного приватного права. Вільно використовувати для правничої діяльності доступні інформаційні технології і бази даних. Готувати проекти необхідних актів застосування права відповідно до правового висновку зробленого у різних правових ситуаціях.</p>		
--	--	--	--

5. Форма проведення семестрового контролю згідно з робочим та навчальним планом залік.

Трудомісткість:

Загальна кількість годин 120 год.

Кількість кредитів 4,0

Форма семестрового контролю – залік

Політика навчальної дисципліни

Відвідування занять є обов'язковим. Усі завдання, передбачені програмою, мають бути виконані у встановлений термін. За використання телефонів і комп'ютерних засобів без дозволу викладача, порушення дисципліни здобувач вищої освіти отримує на занятті 0 балів та зобов'язаний відпрацювати таке заняття.

Здобувач вищої освіти повинен дотримуватись Кодексу академічної доброчесності та Кодексу про етику викладача та здобувача вищої освіти Полтавського державного аграрного університету. Дотримання академічної доброчесності здобувачами освіти передбачає: самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю результатів навчання (для осіб з особливими освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їхніх індивідуальних потреб і можливостей); посилення на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей; дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права; надання достовірної інформації про результати власної навчальної (наукової, творчої) діяльності, використанні методики досліджень і джерела інформації.

Письмові роботи можуть перевірятися на наявність плагіату і допускатись до захисту із коректними текстовими запозиченнями у межах встановлених норм. У разі виявлення факту плагіату здобувач вищої освіти отримує за завдання 0 балів і повинен повторно виконати його. Списування під час контрольних робіт та екзаменів заборонені (у т. ч. із використанням мобільних пристроїв). Мобільні пристрої дозволяється використовувати лише під час он-лайн тестування. Документи стосовно академічної доброчесності наведені на сторінці АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ ПДАУ: <https://www.pdaa.edu.ua/content/akademichna-dobrochesnist>.

Додаткові матеріали для вивчення навчальної дисципліни:

Презентації, відеоролики.

Рекомендовані джерела інформації:

Нормативно-правові акти:

1. Деякі питання адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу: постанова Кабінету Міністрів України № 1365 від 15.10.2004 р. *Офіц. вісн. України*. 2004.
2. Договір про заснування Енергетичного співтовариства від 25.10.2005 р. *Офіц. вісн. України*. 2011. № 1. Ст. 1. 3. Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011#Text
4. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод від 04 листопада 1950 р. Верховна Рада України. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_004
3. Перелік центральних органів виконавчої влади, відповідальних за організацію роботи з адаптації законодавства України до законодавства ЄС: затв. Протокольним рішенням Координаційної ради з адаптації законодавства України до законодавства ЄС від 10.06.2011 р. №
5. План дій “Україна – Європейський Союз” від 21.02.2005 р. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/994_693
6. Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини: Закон України від 23 лютого 2003 р. Верховна Рада України. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/3477-15>
7. Про впорядкування процесу здійснення експертизи проектів законів України та інших нормативно-правових актів на предмет їх відповідності *acquis communautaire*: наказ М-ва юстиції України від 28.04.2005 р. № 42/5. *Офіц. вісн. України*. 2005. № 18. Ст. 958.
8. Про Загальнодержавну програму адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу: Закон України № 1629-IV від 18.03.2004 р. *Відом. Верхов. Ради*. 2004. № 29. Ст. 367.
9. Про Загальнодержавну програму адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу: Закон України від 18 березня 2004 р. Верховна Рада України. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1629-15>
10. Про засади внутрішньої і зовнішньої політики України: Закон України № 2411-VI від 01.07.2010 р. *Відом. Верхов. Ради*. 2010. № 40. Ст. 527.
11. Про затвердження Порядку перекладу актів *acquis communautaire* на українську мову: Наказ Міністерства юстиції України від 24 вересня 2009 р. № 1728/5 Верховна Рада України. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0921-09>
12. Про затвердження стратегії інтеграції України до Європейського Союзу: Указ Президента України № 615/98 від 11.06.1998 р. *Офіц. вісн. України*. 1998. № 24. Ст. 870.
13. Про Програму інтеграції України до Європейського Союзу: Указ Президента України від 14. 09. 2000 № 1072/2000. *Відом. Верхов. Ради*. 2000. № 39. Ст. 1648.
14. Про реалізацію євроінтеграційних прагнень України та укладення Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом: Заява Верховної Ради України від 22.02.2013 № 30-VII Верховна Рада України URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/30-vii>
15. Протокол до Угоди про партнерство і співробітництво між Україною і Європейськими Співтовариствами та їх державами-членами про Рамкову угоду між Україною та Європейським Союзом про загальні принципи участі України в програмах Союзу від 22.11.2010 р. *Відом. Верхов. Ради*. 2011. № 92. Ст. 3360.

16. Угода між Україною та Європейським поліцейським офісом про стратегічне співробітництво від 4 грудня 2009 р. Верховна Рада України. URL: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/994_954

17. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони від 26 червня 2014 р. // Верховна Рада України. URL: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/984_011

18. Угода про партнерство та співробітництво між Україною і Європейськими співтовариствами та їх державами-членами від 14.06.1994 р. *Відом. Верхов. Ради*. 2006. № 24. Ст.1794.

19. Charter of Fundamental Rights of the European Union solemnly proclaimed at the Nice European Council on 7 December 2000. OJ C 326, 26.10.2012, p. 391–407 URL: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=CELEX:12012P/TXT>

20. Consolidated versions of the Treaty on European Union and the Treaty on the Functioning of the European Union. OJ C 326, 26.10.2012, p. 47–390 URL: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex%3A12012E%2FTXT>

№ 42. Ст. 2763. Regulation (EU) 2017/850 of the European Parliament and of the Council of 17 May 2017 amending Regulation (EC) No 539/2001 listing the third countries whose nationals must be in possession of visas when crossing the external borders and those whose nationals are exempt from that requirement (Ukraine). OJ L 133,22.5.2017, p.1–3 URL:http://eurlex.europa.eu/legalcontent/EN/TXT/?uri=uriserv:OJ.L_.2017.133.01.0001.01.ENG&toc=OJ:L:2017:133:TOC

21. Treaty establishing the European Economic Community, signed at Rome, 25 March 1957 // EUR-Lex. Official website URL: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/FR/TXT/?uri=CELEX:11957E/TXT>

Основні

22. Гердеген М. Європейське право: пер. з нім.. К.: К.І.С., 2008. 524 с.

23. Дайнен Д. Дедалі міцніший Союз. Курс європейської інтеграції; пер. з англ. М. Марченко. К.: К.І.С., 2006. 699 с. 25

24. Європейське право: право Європейського союзу : підручник : у 3 кн. за заг. ред. д-ра юрид. наук, проф., зав. каф. порівнял. і європ. права Ін-ту міжнар. відносин Київ. нац. ун-ту ім. Тараса Шевченка В. І. Муравйова; Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка, Ін-т міжнар. відносин. Київ: Ін Юре, 2015. Кн. 3 : Право зовнішніх зносин Європейського союзу. В. І. Муравйов та ін. 2015. 405 с.

25. Європейське право. Право Європейського союзу : підручник: у 3 кн. за заг. ред. д-ра юрид. наук, проф., зав. каф. порівнял. і європ. права Ін-ту міжнар. відносин Київ. нац. ун-ту ім. Тараса Шевченка В. І. Муравйова; Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка, Ін-т міжнар. відносин. Київ : Ін Юре, 2015 . Кн. 1: Інституційне право Європейського союзу. Муравйов В. І. та ін. 2015. 307 с.

26. Європейське право. Право Європейського союзу: підручник: у 3 кн. за заг. ред. д-ра юрид. наук, проф., зав. каф. порівнял. і європ. права Ін-ту міжнар. відносин Київ. нац. ун-ту ім. Тараса Шевченка В. І. Муравйова; Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка, Ін-т міжнар. відносин. Київ : Ін Юре, 2015. Кн. 2 : Матеріальне право Європейського союзу Муравйов В. І. та ін. 2015. 451 с.

27. Історія європейської інтеграції від Римської імперії до Європейського Союзу: моногр. під ред. І. В. Яковюка. К. :Право України, 2012. 208 с.

28. Ковалів М. В., Тимчишин Т. М., Ніканорова О. В. Основи права Європейського Союзу: навчальний посібник. Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ.

2020. 212 с.

29. Комарова Т. В. Юрисдикція Суду Європейського Союзу: моногр. Х.: Право, 2010.

30. Кравчук І. В. Гармонізація національних правових систем з правом ЄС. К.: Слово,

31. Луць Л. А. Європейські міждержавні правові системи та проблеми інтеграції з ними правової системи України (теоретичні аспекти): моногр. К.: Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, 2003. 304 с.

32. Право Європейського Союзу: навч. посіб. за заг. ред. Р. А. Петрова. 2-ге вид. К.: Істина, 2009. 376 с.

33. Право Європейського Союзу: підручник за ред. О. К. Вишнякова. Одеса: Фенікс, 2013. 883 с.

34. Право Європейського Союзу. Підручник. Видання дев'яте, змінене і доповнене. За редакцією Р.А. Петрова. Харків: Право, 2019. 442 с.

35. Правова природа Європейського Союзу. Конституційне право зарубіжних країн: навч. посіб. М. С. Горшенцова, К. О. Закоморна, В. О. Ріяка та ін.; за заг. ред. В. О. Ріяки. 2-ге вид., допов. і переробл. К.: Юрінком Інтер, 2006. С.236-240.

36. Тюшка А. Договір про конституцію для Європи: генезис, юридична природа, політична цінність: моногр. К.: К.І.С., 2007. 228 с.

Допоміжні

37. Анакіна Т. Прецедентні рішення Суду Європейських співтовариств у становленні правопорядку ЄС. *Підприємництво, госп-во і право*. 2008. № 2. С. 49-52.

38. Бранчук І. Конституційно-правовий механізм взаємодії права Європейського Союзу та національного права держав-членів *Підприємництво, госп-во і право*. 2009. № 9. С. 18-21.

39. Вдовиченко О. Основні зміни інституційної системи Європейського Союзу після Лісабонського договору. *Юрид. Україна*. 2010. № 9. С.118-123.

40. Венецька О. Хартія фундаментальних прав Європейського Союзу та Європейська конвенція про захист прав людини і основоположних свобод: проблеми взаємодії. *Держава і право*. 2007. № 38. С. 161-167.

41. Гладенко О. Лісабонський договір 2007 р. як новий етап еволюційного розвитку права Європейського Союзу. *Вісник Центральної виборчої комісії*. 2008. № 1 (11). С. 73-77.

42. Євглевська О. Л. Адаптація законодавства як умова майбутнього членства України в Європейському Союзі. *Держ. буд-во та місц. самоврядування*. 2009. № 17. С. 118-129.

43. Липій Є.А. Місце та значення прецедентів в адміністративному процесі. *Адміністративне право і процес*. 2016. С. 85-94.

44. Липій Є.А., Гура О.П. Місце та значення прецедентної практики Європейського суду з прав людини та її імплементація в правову систему України. *Матер. V Всеукраїнської з міжнародною участю науково-практичної конференції. Адаптація правової системи України до права Європейського Союзу: теоретичні та практичні аспекти*, 2020. С. 158-161.

45. Липій Є.А., Жуков А.Є. Деякі проблемні аспекти громадянства Німеччини. *Матер. студентської наукової конференції*, 2020. С. 75-77.

46. Липій Є.А., Кальян С.Є. Політико-правовий аспект адміністративно-правового захисту персональних даних громадян. *Матеріали III Міжнародної науково-практичної конференції (заочна форма) «Формування та перспективи розвитку підприємницьких*

- структур в рамках інтеграції до європейського простору». Полтава, 2020. С. 149-151.
47. Москаленко О. М. До класифікації джерел права Європейського Союзу. *Вісн. Харк. нац. ун-ту ім. В. Н. Каразіна*. 2009. Вип. 1 (5). С. 55-60.
48. Муравйов В. Види компетенцій реформованого Європейського Союзу. *Вісн. Київ. ун-ту ім. Тараса Шевченка: міжнар. відносини*. 2009. Вип. 37. С. 53-57.
49. Муравйов В. І. Асоціація як перший крок до інтеграції. *Актуальні проблеми міжнародних відносин*. 2009. Вип. 86. ч. 1. С. 85-96.
50. Муравйов В. Міжнародні угоди Європейського Союзу та *acquis communautaire*. *Право України*. 2012. № 3-4. С. 306-320.
51. Основи права Європейського Союзу: нормативні матеріали. За заг. ред. М. В. Буроменського. Х.: Фінн, 2010. 392 с.
52. Осташова В. О., Липій Є. А. Конгреси Священного союзу як інструменти встановлення міжнародного правопорядку. *Часопис Київського університету права*. 2020. № 2. С. 448-452.
53. Осташова В. О., Липій Є. А., Пивовар А. В. Священний союз: передумови, створення та плани на встановлення міжнародного правопорядку. *Часопис Київського університету права*. 2019. № 4. С. 41-46.
54. Рабінович С. П. Гармонізація права України з правом Євросоюзу у контексті проблеми балансування пріоритетів національної правової політики. *Приватне право і підприємництво*. 2009. Вип. 8. С. 152-155.
55. Стрельцова О. Угода про асоціацію між Україною та Європейським Союзом: передумови, проблеми і перспективи. *Приватне право і підприємництво*. 2012. № 3-4. С. 87-97.
56. Стрілець Б. В. Інвестиційна діяльність як фактор європейської економічної інтеграції. *Visegrad Journal on Human Rights*. 2016. № 6/1. С. 163–168.
57. Стрілець Б. В. Інституційний механізм регулювання інвестиційної діяльності в Європейському Союзі. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Юридичні науки»*. 2016. Випуск 6. Том 3. С. 158–162.
58. Стрілець Б. В. Компетенція Європейського Союзу та держав – членів ЄС у сфері укладення двосторонніх інвестиційних договорів. *Часопис Київського університету права*. 2016. № 1. С. 337–342.
59. Стрілець Б. В. Сучасний стан та перспективи правового регулювання криптовалют у Європейському Союзі. *Збірник наукових праць Юридичного факультету Західноукраїнського національного університету у співпраці з НДІ приватного права і підприємництва імені академіка Ф. Г. Бурчака НАПрН України*. 2022. Випуск 2 (30). С. 70-76.
60. Стрілець Б. В. Угода про асоціацію між Україною та Європейським Союзом та правове регулювання інвестиційної діяльності. *Публічне право*. 2015. № 4. С. 295–302.
61. Трюхан В. Інституційне забезпечення адаптації законодавства України до надбання спільноти в рамках виконання майбутньої Угоди про асоціацію Україна ЄС. *Вісн. Нац. акад. держ. упр. при Президентові України*. 2011. № 4. С. 230-241.
62. Шпакович О. Принципи субсидіарності і пропорційності у праві Європейського Союзу. *Право України*. 2012. № 3-4. С. 321-328.
63. Strilets V. EU Investment Agreements and Investor Protection. *Evropský politický a právní diskurz*. 2017. Vol. 4. Issue 2. P. 119–124.

Інформаційні ресурси

64. Конституційний Суд України URL: <http://www.ccu.gov.ua/>

65. Офіс реформ Кабінету Міністрів України URL: <https://www.kmu.gov.ua/uryad-ta-organi-vladi/ofis-reform-kabinetu-ministrivukrainu>
66. Офіційне інтернет-представництво Президента України : <https://president.gov.ua/>
67. Офіційний сайт Європейського Суду з прав людини.
URL:<https://echr.coe.int/Pages/home.aspx?p=home>
68. Офіційний сайт Social Science Research Network.
URL:<https://www.ssrn.com/index.cfm/en/>
69. Офіційний веб-портал органів виконавчої влади України. URL:
<http://www.kmu.gov.ua>
70. Офіційний портал Верховної Ради України. URL: <http://rada.gov.ua/>
71. Офіційний сайт Національної бібліотеки України імені В.І.Вернадського.
URL:<http://www.nbuv.gov.ua>
72. Офіційний сайт ООН. URL: <https://www.un.org/en/>
73. Офіційний сайт Суду ЄС. URL: https://europa.eu/european-union/abouteu/institutions-bodies/court-justice_en

